

І. О. Кривий

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

**АНОТОВАНИЙ ОГЛЯД ДОКТОРСЬКИХ
І КАНДИДАТСЬКИХ ДИСЕРТАЦІЙ З ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН,
ЗАХИЩЕНИХ У ДНІПРОПЕТРОВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА У 2009 р.**

Розглянуто та зроблено короткий аналіз наукових проблем, що стали предметом досліджень здобувачів наукового ступеня доктора та кандидата історичних наук.

Ключові слова: актуальність, об'єкт дослідження, особистий внесок, практичне значення.

Рассмотрено и сделано краткий анализ научных проблем, что стали предметом исследований соискателей научной степени доктора и кандидата исторических наук.

Ключевые слова: актуальность, объект исследования, личный вклад, практическое значение.

It is considered and made a brief analysis of the scientific problems, which became a subject of researches for applicants of the doctor and the candidate of historical sciences.

Key words: aktual problem, the object of research, personal contribution, the practical value.

Наказом ВАК України від 24 вересня 2007 р. № 593 спеціалізованій вченій раді надано право на період до 24 вересня 2010 р. проводити захист дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора (кандидата) з історичних наук за спеціальностями:

07.00.01 – історія України;

07.00.02 – всесвітня історія;

07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни.

У 2009 р. спеціалізована вчена рада провела 12 засідань, на яких відбувся захист трьох докторських дисертацій, в тому числі двох дисертацій за спеціальністю 07.00.01 – історія України та однієї дисертації за спеціальністю 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни. Проведено захист п'яти кандидатських дисертацій, з них чотирьох дисертацій за спеціальністю 07.00.01 – історія України та однієї дисертації за спеціальністю 07.00.02 – всесвітня історія.

Три докторські та чотири кандидатські дисертації написані українською мовою. Одна дисертація, виконана у Таврійському національному університеті ім. В. І. Вернадського, написана російською мовою.

Відхилених дисертацій немає.

Короткий аналіз дисертацій, розглянутих спеціалізованою вченою радою

Докторські дисертації

Ващенко Володимир Володимирович «Стратегії конструювання М. Грушевським українських метанаративів: методи і функції» – 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни.

Робота виконана на кафедрі історіографії, джерелознавства та архівознавства історичного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Науковий консультант: доктор історичних наук, професор Колесник Ірина Іванівна, Інститут історії України НАН України, відділ української історіографії, провідний науковий співробітник.

Офіційні, опоненти: доктор історичних наук, професор Зашкільняк Леонід Опанасович, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, заступник директора з наукової роботи; доктор історичних наук, професор Масненко Віталій Васильович, Черкаський державний університет ім. Б. Хмельницького, завідувач кафедри історії та етнології України; доктор історичних наук, професор Стельмах Сергій Петрович, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, професор кафедри історії Росії.

Актуальність теми дисертаційної роботи В. В. Ващенко визначає сучасна епістемологічна ситуація в українській історичній науці, яка характеризується тенденцією до перегляду й переосмислення теоретико-методологічної спадщини М. Грушевського та інших знакових українських істориків. Дослідження функціонування універсальних методологій у процесі конструювання М. Грушевським національних метанаративів є важливим теоретичним і практичним завданням. Дисертація дозволяє сформулювати нові дослідницькі проблеми й дати відповіді на питання, що до цього часу здебільшого оминалися українською історіографією.

Наукова новизна дослідження полягає у новому прочитанні та авторській інтерпретації фактів, їх теоретичному осмисленні та побудові власної аналітичної моделі. Автор уперше в українській історіографії комплексно дослідив дану тему і розробив альтернативний типолого-видовий принцип структуривання та презентації джерел.

На основі аналізу історіографічного процесу в роботі подано періодизацію вивчення методологічної спадщини М. Грушевського та вперше в історіографії інтерпретовано методології М. Грушевського як різновид нарративних стратегій. Дисертантом упроваджено універсальну класифікацію методологій в контексті функціонального підходу і визначено критерії оцінки теоретико-методологічної спадщини М. Грушевського, а також проаналізовано ступінь реалізації когнітивної функції скептичної методології, задекларованої вченим. В. В. Ващенко створив модель дослідження ядра наукової програми М. Грушевського, в основі якої лежать сучасні постпозитивістські наукознавчі концепції І. Лакатоса та К. Поппера, а також теорії нарративної психології і провів аналіз дисциплінарних контекстів, які забезпечували легітимність генетичного зв'язку при конструюванні М. Грушевським українського історичного метанаративу. У дисертації досліджено сформовану в межах публічної культури кінця ХІХ – початку ХХ ст. символічну систему неврастенії, що утворювала модерністський соціальний контекст побудови М. Грушевським у 1903 р. українського історичного метанаративу та вивчено своєрідність використання М. Грушевським закону збереження енергії при описуванні соціальної поведінки звичних для ХІХ ст. суб'єктів історичної дії – народу, держави, героя в історії.

Автором дисертації доповнено спектр відомих українській історіографії універсальних методологій М. Грушевського перспективістською методологією й досліджено способи використання перспективізму в ході конструювання ним загальної схеми всесвітньої історії, а також розглянуто психокомпенсаторну функцію музикознавчого методу М. Грушевського та проаналізовано базову метафізичну структуру «простору/часу», що апелювала до метафори музичного ритму.

Дисертація спирається на репрезентативну джерельну базу, яка охоплює як опубліковані, так і архівні матеріали, зокрема, творчу спадщину М. Грушевського, мемуари, епістолярії, матеріали періодичних видань тощо. Основні результати роботи дисертанта можуть бути використані при вивченні української історіографії другої половини ХІХ – першої третини ХХ ст., для підготовки фундаментальних оглядів із методології сучасної історіографії, синтетичних праць про життя та творчість М. Грушевського, а також у процесі розробки спецкурсів та навчально-методичних посібників і укладання біографічних і бібліографічних

показчиків. За темою дисертації автором опубліковано 24 праці, з яких дві індивідуальні монографії, 22 статті у фахових виданнях. Результати дослідження достатньо апробовано на міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференціях і теоретико-методологічних семінарах.

Михайлюк Олександр Володимирович «Селянство Наддніпрянської України в перші десятиліття ХХ ст. (1900–1922 рр): Соціокультурні трансформації – 07.00.01 – історія України.

Дисертація виконана на кафедрі української історії та етнополітики Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Науковий консультант: доктор історичних наук, професор Якунін Віктор Кузьмович, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, кафедра української історії та етнополітики.

Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Пиріг Руслан Якович, Інститут історії України НАН України, завідувач відділу історії Української революції 1917–1921 рр.; доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України Солдатенко Валерій Федорович, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, завідувач відділу соціально-політичної історії; доктор історичних наук, професор Турченко Федір Григорович, Запорізький національний університет, проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи.

Актуальність теми дисертаційного дослідження О. В. Михайлюка обумовлена недостатньою вивченістю соціокультурних процесів в українському селі на початку ХХ ст. Дослідження соціокультурних процесів перших десятиліть ХХ ст. набуває особливої значимості, оскільки це була епоха прискореної модернізації, війн та революцій, глибоких соціальних та політичних потрясінь, що викликало суттєві зрушення в культурі, соціальності та суспільній свідомості селянства.

Наукова новизна дослідження полягає у новому прочитанні та авторській інтерпретації фактів і документів, їх теоретичному осмисленні та побудові власної пояснювальної моделі. Автор уперше показав особливості історіографічного процесу та визначив недостатній рівень наукової розробки досліджуваної проблеми. Здобувачем встановлено, що основні характеристики селянської культури визначалися її симпрактичністю, а також показано, що соціокультурні протиріччя між містом та селом були одним із найважливіших чинників історичного процесу в умовах модернізаційних та революційних перетворень. У результаті аналізу економічної діяльності селянства, особливостей «селянської економіки», мотивації селян до праці доведено, що вони визначалися не тільки суто економічними, а й соціально-психологічними, моральними, релігійними, світоглядними тощо факторами.

Дисертант встановив, що в умовах прискореної модернізації, революції та громадянської війни відбувалося розмивання світоглядних засад селянства, що позначилося на його моральному стані, ставленні до релігії, праці, традицій та доведено, що основою селянського соціального устрою була сільська громада як адміністративна, господарська, церковна одиниця та як соціокультурна спільнота.

У результаті аналізу селянського сприйняття права та закону виявлено, що селяни у своїй повсякденності керувалися звичасвим правом, їм був притаманний правовий нігілізм, специфічне ставлення до порушень законності, а також показано, що селянство, будучи носієм етнічних особливостей, не могло їх відрефлектувати, самостійно виробити національну свідомість, було мало сприйнятливим до національно-політичних ідей, а прояви етнічних конфліктів мали антимодернізаційну, традиціоналістську спрямованість.

За темою дисертації автором опубліковано 56 наукових праць, у тому числі індивідуальна монографія, 24 статті у фахових виданнях.

Нікілев Олександр Федорович «Виробнича інтелігенція українського села: формування соціальної верстви (середина 40-х – середина 60-х рр. ХХ ст.) – 07.00.01 – історія України.

Дисертація виконана на кафедрі історії України Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Науковий консультант: доктор історичних наук, професор Чишко Віталій Сергійович – завідувач секції суспільних і гуманітарних наук Президії Національної Академії Наук.

Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, Даниленко Віктор Михайлович, Інститут історії України НАН України, завідувач відділу історії України другої половини ХХ ст.; доктор історичних наук, професор Кривчик Геннадій Георгійович, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, завідувач кафедри українознавства; доктор історичних наук, професор Тимченко Сергій Михайлович, Запорізький національний університет, ректор; доктор історичних наук, професор Панченко Петро Пантелеймонович Київський міський державний університет ім. Б. Грінченка, кафедра методики викладання історії України.

Актуальність теми дисертації обумовлена невивченістю процесу виробничо-структурних та соціальних змін в українському селі, наявністю ідеологічних міфів, стереотипів та існуючих ще до сьогодні прогалин щодо аграрної політики держави в середині 1940-х – середині 1960-х рр., насамперед її соціальної складової.

Наукова новизна дисертації зумовлена постановкою та розробкою історичної проблеми, до цього часу не виділеної як предмет спеціального наукового дослідження. Автор здійснив системне вивчення процесу формування нової соціальної верстви у всьому його комплексі теоретичних, світоглядних, матеріальних, економічних, соціальних, організаційно-господарських та морально психологічних чинників.

Здобувачем у фондах вітчизняних центральних (державних та відомчих) і місцевих, а також зарубіжних архівів виявлено, опрацьовано та вперше залучено до наукового обігу цілу низку джерел, які дозволили по-новому поставити і запропонувати вирішення наукової проблеми соціальних трансформацій повоєнного українського села. На основі комплексного вивчення джерельної бази істотно доповнено уявлення про особливості здійснюваних в Україні заходів, спрямованих на формування нових професійно-виробничих категорій працівників. Виявлено, що формування виробничої інтелігенції села не розглядалося державою як мета, а стало лише побіжним результатом зусиль, спрямованих на підвищення продуктивності аграрного виробництва. У дисертації показано, що радянське суспільство, у першу чергу – місто, не виправдало сподівань, що на нього поклалися партійно-державним керівництвом, активно включитись у вирішення нагальних потреб села. У цьому контексті нове тлумачення отримав феномен участі населення України в господарсько-політичних кампаніях, що організовувалися у другій половині 1940-х – першій половині 1960-х рр. для реалізації завдань по підвищенню інтелектуального потенціалу його матеріальної сфери.

Автор охарактеризував настрої селян, їх ставлення до процесу інтелектуалізації, здійснюваної державою у такий спосіб і довів, що основні вади політики держави у підвищенні інтелектуального потенціалу його матеріального виробництва були зумовлені традиційністю мислення тогочасного керівництва країни і партії всіх рівнів, що формувалося комуністичною доктриною щодо села.

Основні результати дослідження можуть бути використані як емпіричний та теоретичний ґрунт для подальших досліджень з даної проблематики, а також при розробці спецкурсів та навчально-методичних посібників, у практичній викладацькій роботі.

За темою дисертації дисертантом опубліковано 44 праці, з яких індивідуальна монографія, 31 стаття у фахових виданнях. Результати дослідження апробовано на низці міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференцій і симпозиумів.

Кандидатські дисертації

Акунін Олександр Сергійович «Південноукраїнське селянство в кінці 20-х – першій половині 30-х років XX століття: соціально-економічне становище» – 07.00.01 – історія України.

Робота виконана на кафедрі історії України Інституту історії та права Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського. Науковий керівник: доктор історичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Шитюк Микола Миколайович, Миколаївський державний університет ім. В. О. Сухомлинського, директор Інституту історії та права.

Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки Даниленко Віктор Михайлович, Інститут історії України НАН України, завідувач відділу історії України другої половини XX ст.; доктор історичних наук, професор Кривчик Геннадій Георгійович, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, завідувач кафедри українознавства.

Актуальність теми дисертації зумовлена відсутністю у вітчизняній історіографії спеціальних робіт, присвячених обраній здобувачем проблематиці. Наукова новизна дисертації полягає у тому, що в ній вперше в історичній науці на широкому колі матеріалів, у тому числі архівних джерел, узагальнена історія українського селянства з точки зору соціально-економічного розвитку та з'ясування специфіки морально-психологічного стану різних прошарків селянства в південному регіоні України у кінці 20-х – першій половині 30-х рр. XX ст. Уперше на дисертаційному рівні в рамках загальної теми дослідження розкрито цілий комплекс питань, пов'язаних з проблемою голоду 1928–1929 рр., який вразив хлібо-робський Степ.

Дисертант дослідив ставлення південноукраїнського селянства до матеріально-побутових умов, в яких воно перебувало та охарактеризував соціально-економічне становище південноукраїнських селян у період згортання непу (1927–1929 рр.), а також виявив недоліки у сфері освіти та охорони здоров'я на селі, визначив типи господарств південного регіону України, їх кількість, майнові характеристики, кредитоспроможність, забезпеченість сільськогосподарським інвентарем та худобою. У дисертації висвітлено передумови, причини, перебіг та наслідки голоду 1928–1929 рр. у південному регіоні України, всебічно розкрито питання державної допомоги жителям села і показано становище селян та атмосферу на селі в період проведення державою політики суцільної колективізації та розкуркулювання (1929–1933 рр.), з'ясовано прямі і непрямі наслідки такої політики в регіоні. Автор проаналізував караюче позасудове законодавство та розкрив умови, за яких стало можливим здійснювати широкомасштабні репресії щодо південноукраїнського селянства. Уперше досліджено різні форми опору південноукраїнських селян колективізації та розкуркулюванню, антиселянській продовольчій та податковій політиці держави.

Основні результати дисертації можуть бути використані для створення узагальнюючих праць з історії українського селянства в 20-х – першій половині 30-х рр. XX ст., посібників і спецкурсів із вітчизняної історії окресленого періоду. Результати дослідження оприлюднено у чотирьох наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях та матеріалах конференцій.

Герінбург Ольга Вікторівна «Роль Херсонського губернського земства у вивченні демографічної ситуації у другій половині XIX – на початку XX ст.» – 07.00.01 – історія України.

Робота виконана на кафедрі історії України та методики викладання Херсонського державного університету. Науковий керівник: доктор історичних наук, професор Сусоров Віктор Дмитрович, Херсонський національний технічний університет, завідувач кафедри українознавства.

Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор Турченко Галина Федорівна, Запорізький національний університет, професор кафедри історії України; кандидат історичних наук, доцент Бобков Володимир Віталійович, Таврійський гуманітарно-екологічний інститут, завідувач кафедри загальної та прикладної політології.

Актуальність дисертації полягає в тому, що вона заповнює відсутні прогалини в історіографії важливої та складної проблеми – дослідження діяльності органів земського самоврядування Херсонської губернії по вивченню демографічної ситуації в регіоні у другій половині XIX – на початку XX ст.

Новизна дисертації визначається розглядом уперше в історіографії демографічних досліджень Херсонського губернського земства як самостійної наукової проблеми. На основі ґрунтовної історіографічної та джерельної бази дисертантка здійснила комплексне дослідження теоретико-методологічних і організаційних засад демографічних досліджень Херсонського губернського земства, визначила їх пріоритетні напрями та результати, виявила особливості земської статистики населення та з'ясувала характерні риси демографічної ситуації у Херсонській губернії в окреслений період.

Автором досліджено теоретико-методологічні засади земських статистико-демографічних робіт та їх методика, а також виявлено особливості земсько-демографічних досліджень у порівнянні з відповідними дослідженнями адміністративних органів та труднощі, які доводилося долати земським статистикам під час виконання своїх професійних обов'язків. У дисертації охарактеризовано процес створення статистичної і санітарної служб Херсонського губернського земства та їх діяльність протягом другої половини XIX – початку XX ст. та проаналізовано пріоритетні напрями та результати демографічного вивчення регіону службовцями Херсонського земства.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані в навчальних курсах з історичного краєзнавства та демографічної історії Півдня України, історії статистики та демографії. Крім того, матеріали дослідження можуть зацікавити органи місцевого самоврядування, громадські організації і державні органи для вирішення низки демографічних проблем. За темою дисертації автором опубліковано 10 статей, 8 з яких – у фахових виданнях. Висновки та результати дослідження пройшли належну апробацію на наукових та науково-практичних конференціях різного рівня.

Новікова Олена Вікторівна «Державна система народної освіти Російської імперії в Криму (кінець XVIII – початок XX ст.)» – 07.00.02 – всесвітня історія.

Робота виконана на кафедрі російської історії Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Науковий керівник: доктор історичних наук, професор Філімонов Сергій Борисович, завідувач кафедри російської історії.

Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор Мордвинцев В'ячеслав Михайлович, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, завідувач кафедри історії Росії; кандидат історичних наук, доцент Мирончук В'ячеслав Дмитрович, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, доцент кафедри російської історії.

Актуальність дисертації полягає в тому, що вона заповнює відсутні прогалини в історіографії важливої та складної проблеми дослідження системи народної освіти Російської імперії в Криму кінця XVIII – початку XX ст. Новизна дисертації полягає в тому, що дисертантка на основі ґрунтовної історіографічної та джерельної бази провела комплексне дослідження процесу становлення і розвитку державної системи народної освіти Російської імперії в Криму, виявила особливості генезису освіти в Криму.

У дисертації здійснено комплексний аналіз джерельної бази досліджуваної проблеми, виявлено і введено до наукового обігу значну кількість маловідомих й зовсім невідомих архівних та друкованих джерел. Автором реконструйовано цілісну картину історії становлення і розвитку державної системи народної освіти Російської імперії в Криму та виявлено специфіку становлення і розвитку системи освіти в Криму в порівнянні з північними повітами Таврійської губернії. Здобувачка охарактеризувала процес створення і діяльність різних типів навчальних закладів початкового і середнього рівня протягом кінця XVIII – початку XX ст. та дослідила історію виникнення і розвитку Константинівського реального училища в м. Севастополі і Імператорського Лівадійського училища відомства двора і уділів. У науковому дослідженні проаналізовано діяльність провідних педагогів Криму в справі навчання і виховання учнів, а також встановлено імена видатних учителів Криму і вихованців, що залишили значний слід в історії.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані в курсі всесвітньої історії, історії України, історії Криму, при складанні спецкурсів з історії освіти, історії культури. Матеріал може бути корисний студентам, що навчаються в педагогічних ВНЗ. Крім того, він може зацікавити органи місцевого самоврядування, громадські організації і державні органи освіти при визначенні напрямів і пріоритетів освітньої політики України на сучасному етапі. За темою дисертації автором опубліковано 10 статей, сім з них – у фахових виданнях.

Сігалова Наталя Олександрівна «Діяльність соціалістів-революціонерів Південної України напередодні та в період революції 1905–1907 рр.» – 07.00.01 – історія України.

Робота виконана на кафедрі історії України Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Науковий керівник: доктор історичних наук, професор Світленко Сергій Іванович, Дніпропетровський національний університет, в. о. завідувача кафедри історії України, декан історичного факультету.

Офіційні опоненти: доктор історичних наук, доцент Бевз Тетяна Анатоліївна, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень НАН України, головний науковий співробітник; кандидат історичних наук Сусоров Сергій Вікторович, Херсонський національний технічний університет, доцент кафедра українознавства.

Актуальність теми дисертації обумовлена необхідністю та доцільністю комплексного вивчення теоретичних і практичних проблем становлення та діяльності політичних партій та організацій Південної України на початку XX ст. Вивчення історичного досвіду організацій есерів становить значний інтерес для розуміння минулого політичних партій і рухів підросійської України як одного з найважливіших аспектів історії суспільства та влади в країні на початку XX ст.

Наукова новизна дослідження визначається постановкою і розробкою теми як самостійної й цілісної дослідницької проблеми. Автор уперше в українській історіографії комплексно дослідила дану тему. У процесі проведення пошукової роботи вивчено матеріали 18 архівних фондів (157 одиниць зберігання), з них переважна більшість уперше введена до наукового обігу. Дисертанткою досліджено процес зародження організації Партії соціалістів-революціонерів у південноукраїнському регіоні на початку XX ст., їхню організаційну структуру, соціальний, національний та віковий склад.

Вивчено основні форми та методи діяльності комітетів і груп есерів упродовж 1902–1904 рр., а саме ведення агітаційно-пропагандистської, видавничої та бойової діяльності і проаналізовано персональний та кількісний склад комітетів і груп есерів південного регіону України, стратегічно-тактичні основи їхньої діяльності у 1905–1907 рр., простежено процес формування організацій українських соціалістів-революціонерів та груп есерів-максималістів. Досліджено та висвітлено форми та методи діяльності організацій соціалістів-революціонерів Південної України в період Першої російської революції.

Основні результати дослідження можуть бути використані в процесі підготовки лекційних курсів з історії України, спецкурсів з історії політичних партій України та Росії, історії Першої російської революції 1905–1907 рр. Основні положення і висновки дисертаційного дослідження викладено у семи публікаціях, серед яких чотири – у фахових виданнях, затверджених ВАК України.

Чепурко Олександр Олексійович «Ідейні погляди та діяльність меншовиків Катеринославської губернії в 1903–1907 рр.» – 07.00.01 – історія України.

Робота виконана на кафедрі історії України Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара. Науковий керівник: доктор історичних наук, професор Світленко Сергій Іванович, в. о. завідувача кафедри історії України, декан історичного факультету.

Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор Турченко Федір Григорович, Запорізький національний університет, завідувач кафедри новітньої історії України, проректор із науково-педагогічної та навчальної роботи; доктор історичних наук, доцент Сарнацький Олександр Петрович, Запорізький національний технічний університет, доцент кафедри міжнародних економічних відносин.

Актуальність даної праці зумовлена необхідністю комплексного вивчення історії меншовизму і визначення його ролі в політичній історії українських земель на початку ХХ ст.

Наукова новизна дослідження відзначається постановкою і розробкою теми як самостійної й цілісної дослідницької проблеми. Автор уперше у вітчизняній історіографії комплексно дослідив тему. Сукупність історіографічної та джерельної бази дозволили дисертанту поставити та розв'язати комплекс наукових проблем. Виходячи з наукових положень дисертації, можна констатувати отримання нових обґрунтованих висновків, які демонструють повну реалізацію поставленої в дисертації мети.

У дисертації всебічно проаналізовано та з'ясовано ступінь наукової розробки теми дослідження у вітчизняній та зарубіжній історіографії і виокремлено актуальні проблеми історії діяльності меншовиків Катеринославщини, які були не достатньо розглянуті в наукових історичних працях, окреслено перспективні напрями майбутніх студій. Дослідник висвітлив процес становлення соціал-демократичних осередків на Катеринославщині та сутність ідейних протиріч у партійних організаціях губернії в 1890 – 1903 рр., дослідив процес фракційного самовизначення та організаційну роботу меншовиків губернії в 1903–1904 рр. Дисертант проаналізував програмні основи партійної роботи, основні форми і методи діяльності меншовиків напередодні та у роки Першої російської революції, а також окреслив мережу соціал-демократичних угруповань Катеринославщини, їхню організаційну побудову, простежив динаміку зростання чисельності членів організацій РСДРП у 1903–1907 рр.

Репрезентативність джерельної бази роботи дала змогу авторові уникнути односторонності при аналізі подій і явищ та забезпечила обґрунтованість висновків. Системний і критичний підхід дисертанта у використанні досягнень історичної науки, широкого кола джерел, застосування сучасної методології допомогли розв'язати складну, багатогранну й актуальну наукову проблему. Практичне значення дисертації полягає у можливості використання отриманих результатів у навчальному процесі, при підготовці наукової й методичної літератури з історії України, спецкурсів з історії політичних партій України та Росії, соціал-демократії, революції 1905–1907 рр.

За темою роботи дисертантом опубліковано вісім статей, зокрема три – у фахових наукових виданнях. Висновки та результати дослідження пройшли належну апробацію на міжнародних та регіональних наукових конференціях.

Усі дисертації затверджені ВАК України.

Надійшла до редколегії 18.12.2010